

OBSAH

1	SPOLEČNOST, INFORMACE A JEJICH RŮST, ROZPTYL A STÁRNUTÍ	13
1.1	SPOLEČNOST, NOVÁ EKONOMIKA A INFORMACE.....	13
1.1.1	<i>Nová ekonomika a informační sektor</i>	14
1.1.1.1	Elektronický obsahový sektor.....	15
1.2	VĚDA, TECHNIKA A DOKUMENTY	16
1.2.1	<i>Růst počtu publikací</i>	16
1.2.1.1	Objem produkce knižních publikací.....	17
1.2.1.2	Objem produkce seriálových publikací	17
1.2.1.3	Rozvoj databází.....	19
1.2.1.4	Exploze informací a exploze publikací.....	19
1.2.2	<i>Rozptyl informací</i>	19
1.2.2.1	Rozptyl a knižní publikace	20
1.2.3	<i>Stárnutí informací</i>	22
1.2.3.1	Stárnutí informací a citační analýza.....	22
1.2.3.2	Stárnutí informací a rozdělení četnosti výpůjček.....	24
2	KOMUNIKACE, INFORMACE A INFORMAČNÍ PROCES	27
2.1	KOMUNIKACE.....	27
2.1.1	<i>Data, informace, znalosti a dokumenty</i>	28
2.1.1.1	Data	28
2.1.1.2	Informace	29
2.1.1.3	Znalosti.....	29
2.1.1.4	Dokumenty a informační zdroje	30
2.2	INFORMAČNÍ PROCES.....	30
2.2.1	<i>Klasifikace informací</i>	30
2.2.2	<i>Pojetí informačního procesu</i>	31
2.2.3	<i>Informační proces a okruhy informačních činností</i>	32
2.2.4	<i>Společenský informační proces</i>	34
2.2.5	<i>Aktéři informačních procesů</i>	34
3	TYOLOGIE DOKUMENTŮ	35
3.1	TYPY DOKUMENTŮ.....	35
3.2	TRADIČNÍ DOKUMENTY (ČSN ISO 5127-2)	35
3.2.1	<i>Tradiční dokumenty podle formy</i>	35
3.2.1.1	Neperiodické	35
3.2.1.2	Seriálové.....	36
3.2.2	<i>Tradiční dokumenty podle obsahu</i>	36
3.2.3	<i>Odvozené a sekundární tradiční dokumenty</i>	36
3.3	OBRAZOVÉ, ZVUKOVÉ, AUDIOVIZUÁLNÍ A ARCHIVNÍ DOKUMENTY	37
3.4	ELEKTRONICKÉ DOKUMENTY	37
3.4.1	<i>Databáze</i>	38
3.4.2	<i>Zprávy elektronické pošty a typy obsahu</i>	38
3.4.2.1	MIME.....	39
3.4.2.2	Textové formáty	40
3.4.2.3	Aplikace	40
3.4.2.4	Obrazové formáty.....	41
3.4.3	<i>Autentičnost, integrita a důvěrnost elektronických dokumentů</i>	41
4	AKVIZICE A INFORMAČNÍ FOND	43
4.1	PROCES AKVIZICE.....	43
4.2	AKVIZIČNÍ PRAMENY	43
4.2.1	<i>Propagační materiály nakladatelství (vydavatelství) a knižního obchodu</i>	44

4.2.2	Národní bibliografie.....	44
4.2.3	Speciální bibliografie a jiné prameny.....	44
4.3	FÁZE AKVIZICE.....	45
4.3.1	Výběr a formy doplňování fondu.....	45
4.3.1.1	Výběr dokumentů.....	45
4.3.1.2	Formy doplňování.....	45
4.3.2	Objednávání a příjem.....	46
4.4	INFORMAČNÍ FOND.....	47
4.4.1	Primární fond.....	47
4.4.2	Sekundární fond.....	47
4.4.3	Struktura a funkce informačního fondu.....	48
4.4.4	Budování fondu.....	49
4.4.5	Ukládání dokumentů do fondu.....	50
4.4.5.1	Ukládání primárních dokumentů.....	50
4.4.5.2	Ukládání sekundárních dokumentů.....	51
4.4.5.3	Organizace listkových a elektronických katalogů.....	51
5	INFORMAČNÍ ANALÝZA A IDENTIFIKACE DOKUMENTŮ.....	53
5.1	IDENTIFIKACE DOKUMENTŮ.....	54
5.1.1	Identifikace a prvky katalogizačního záznamu.....	54
5.1.1.1	Prvky katalogizačního záznamu.....	55
5.1.2	Bibliografický záznam podle normy ČSN 01 0195 (1992).....	56
5.1.2.1	Popis souboru dokumentů a části dokumentu.....	58
5.1.2.2	Mezinárodní standardní číslování – jednoprvková identifikace.....	58
5.1.3	Záznam pro počítačové zpracování.....	61
5.1.3.1	MARC, UNIMARC a norma ISO 2709.....	61
5.1.3.2	Jiné výměnné formáty.....	62
5.1.3.3	Struktura záznamu podle ISO 2709.....	62
5.1.3.4	Sémantika bibliografických záznamů.....	64
5.1.4	Bloky údajů v UNIMARC a výměnný formát SK CASLIN (knihy).....	65
5.1.4.1	Bloky údajů v UNIMARC.....	65
5.1.4.2	Výměnný formát pro Souborný katalog (SK) CASLIN (knihy).....	66
5.1.5	Identifikace a popis síťových dokumentů.....	70
5.1.5.1	Identifikace síťových dokumentů.....	70
5.1.5.2	Resource Description Framework - RDF.....	73
5.1.5.3	Množina metaúdajů dublinského jádra (Dublin Core Metadata Set).....	75
6	REFEROVÁNÍ A INDEXOVÁNÍ.....	79
6.1	REFERÁTY A ANOTACE.....	79
6.1.1	Referát.....	79
6.1.2	Anotace.....	81
6.2	PRINCIPY KLASIFIKACE A INDEXOVÁNÍ.....	81
6.2.1	Klasifikace (třídění).....	81
6.2.1.1	Princip dělení (klasifikační kritérium).....	81
6.2.1.2	Typy klasifikačních systémů.....	82
6.2.1.3	Notace.....	82
6.2.1.4	Vědecké a informační třídění.....	83
6.2.1.5	Konstrukce třídícího systému.....	84
6.2.2	Indexování.....	85
6.2.2.1	Metody analýzy dokumentů.....	85
6.2.2.2	Metody indexování.....	87
7	SELEKČNÍ JAZYKY.....	89
7.1	SELEKČNÍ JAZYKY NA BÁZI PŘIROZENÉHO JAZYKA.....	90
7.1.1	Klíčová slova.....	90

7.1.1.1	Pojetí klíčových slov v informační službě CAS	91
7.1.1.2	Pojetí klíčových slov v Národní knihovně (NK) Praha	92
7.1.2	<i>Předmětová hesla</i>	93
7.1.2.1	Účel a použití	93
7.1.2.2	Základní pojmy	93
7.1.2.3	Zásady tvorby předmětových hesel	95
7.1.2.4	Předmětová hesla a slovní druhy	96
7.1.2.5	Druhy specifických hesel a podhesel	98
7.1.2.6	Formální úprava předmětového hesla	100
7.1.2.7	Odkazy	100
7.1.2.8	Používání předmětových hesel	100
7.2	PŘIROZENÝ JAZYK JAKO NÁSTROJ ZPĚTNÉHO VYHLEDÁVÁNÍ	101
7.3	UMĚLÉ SELEKČNÍ JAZYKY	101
7.3.1	<i>Mezinárodní desetinné třídění (MDT)</i>	101
7.3.1.1	Zápis třídniců	101
7.3.1.2	Členění MDT	101
7.3.1.3	Hlavní znaky a jejich spojování	102
7.3.1.4	Pomocné znaky a jejich použití	103
7.3.1.5	Druhy tabulek MDT a česká verze MDT	104
7.3.2	<i>Fasetové třídění</i>	105
7.3.3	<i>Patentové třídění</i>	106
7.3.3.1	Mezinárodní patentové třídění (MPT)	106
7.3.3.2	Příklady zařazení a online verze MPT	110
7.4	JAZYK BIBLIOGRAFICKÝCH CITACÍ	112
7.4.1	<i>Systém citačních rejstříků</i>	112
7.4.2	<i>Zpětné vyhledávání informací</i>	113
7.4.3	<i>Užívání citací jako ukazatelů</i>	113
7.4.4	<i>Další užití citací jako ukazatelů</i>	113
7.4.5	<i>Citační analýza časopisů</i>	113
8	TEZAURUS	115
8.1	JEDNOJAZYČNÝ TEZAURUS	115
8.1.1	<i>Základní pojmy</i>	115
8.1.2	<i>Složení množiny lexikálních jednotek</i>	115
8.1.2.1	Typy lexikálních jednotek	115
8.1.2.2	Zpřesňování významu lexikálních jednotek	115
8.1.3	<i>Forma lexikálních jednotek</i>	116
8.1.4	<i>Sémantické vztahy mezi lexikálními jednotkami</i>	116
8.1.4.1	Vztah ekvivalence	117
8.1.4.2	Vztah hierarchie	117
8.1.4.3	Vztah asociace	117
8.1.5	<i>Složení a uspořádání odstavců tezauru</i>	118
8.1.5.1	Doplňující údaje v odstavcích	118
8.1.5.2	Deskriptorový odstavec	118
8.1.5.3	Nedeskriptorový odstavec	119
8.1.6	<i>Složení a uspořádání tezauru, formální úprava</i>	120
8.1.7	<i>Aktualizace tezauru</i>	120
8.1.8	<i>Příklady uspořádání v tezaurech</i>	121
8.2	VÍCEJAZYČNÝ TEZAURUS	121
8.2.1	<i>Potřeba a účel</i>	121
8.2.2	<i>Organizační a jazykové problémy</i>	121
8.2.2.1	Zdroje vícejazyčného tezauru	122
8.2.3	<i>Jazykové problémy</i>	122
8.2.3.1	Sémantická ekvivalence a neekvivalence	122
8.2.3.2	Zabezpečení ekvivalence mezi lexikálními jednotkami v různých jazycích	123

9	POČÍTAČOVÁ REPREZENTACE TEZAUURU	127
9.1	SPRÁVA TEZAUURU	127
9.1.1	<i>Druhy termínů</i>	127
9.1.2	<i>Relace</i>	127
9.1.3	<i>Vlastnosti relací</i>	128
9.1.3.1	Reciprocita relací	128
9.1.3.2	Symetrie relací	128
9.1.3.3	Tranzitivnost relací	128
9.1.3.4	Pravidla pro specifikování relací v IT	128
9.1.3.5	Kontradikce a nadbytečnost	128
9.1.4	<i>Řetězce relací</i>	129
9.1.4.1	Transparence řetězců	129
9.1.4.2	Valence relací	129
9.1.5	<i>Funkce systému správy tezauru</i>	131
9.1.5.1	Slovníkový soubor (DF)	131
9.1.5.2	Soubor křížových odkazů (XF)	132
9.1.5.3	Aktualizace obsahu tezauru	133
9.2	INTEGRACE TEZAUURU S APLIKACEMI	135
9.2.1	<i>Způsoby integrace</i>	135
9.2.2	<i>Využívání tezaurů v počítačových sítích</i>	135
9.2.2.1	Konzultace tezauru a formulace dotazu	135
9.2.3	<i>Propojení informační báze s tezaurem</i>	137
9.2.4	<i>Komplexní systém využívání vícejazyčného tezauru</i>	138
9.2.4.1	Tezaurus GEMET a datové katalogy	138
9.3	FUNKČNÍ POŽADAVKY NA PROGRAMOVÉ VYBAVENÍ PRO VYTVÁŘENÍ, ÚDRŽBU A VYUŽÍVÁNÍ TEZAUURU	141
9.3.1	<i>Strukturní definice</i>	141
9.3.1.1	Termíny a jejich atributy	142
9.3.1.2	Vztahy	142
9.3.2	<i>Vytváření a údržba tezauru</i>	142
9.3.3	<i>Výstup</i>	142
9.3.3.1	Výstup na obrazovku	142
9.3.3.2	Výstup na tiskárnu a do souboru	143
9.3.4	<i>Indexování a vyhledávání</i>	143
9.3.4.1	Indexování	143
9.3.4.2	Vyhledávání textových informací	143
10	STRUKTURA, OBSAH A REPREZENTACE DOKUMENTŮ	145
10.1	ÚVOD	145
10.1.1	<i>Značkovací jazyky</i>	145
10.1.1.1	Jazyk SGML	145
10.1.1.2	Jazyk HTML	145
10.1.1.3	Jazyk XML	146
10.2	SKLADBA SGML DOKUMENTU	146
10.2.1	<i>Definice typu dokumentu</i>	146
10.2.1.1	Deklarace typu dokumentu	147
10.2.2	<i>Celková skladba SGML dokumentu</i>	149
10.2.2.1	Prolog, DTD a instance typu dokumentu	149
10.2.2.2	Instance SGML dokumentu	150
10.3	SKLADBA XML DOKUMENTU	152
10.3.1	<i>Dokument</i>	152
10.3.1.1	Logická a fyzická struktura	152
10.3.2	<i>Logické struktury</i>	155
10.3.2.1	Elementy	155
10.3.2.2	Deklarace typu elementu	155

10.3.2.3	Deklarace seznamu atributů.....	156
10.3.3	<i>Fyzické struktury</i>	159
10.3.3.1	Odkazy na znakové a ostatní entity.....	159
10.3.3.2	Deklarace entit.....	159
11	ADRESOVÁNÍ, TRANSFORMACE, ZOBRAZOVÁNÍ A ODKAZOVÁNÍ V XML.....	163
11.1	POTŘEBA DALŠÍCH NÁSTROJŮ.....	163
11.2	FORMÁTOVÁNÍ A TRANSFORMACE XML DOKUMENTŮ.....	163
11.2.1	<i>Principy</i>	163
11.2.2	<i>Skladba stylového dokumentu a příkazy pro transformaci</i>	164
11.2.3	<i>Příkazy pro transformaci</i>	164
11.3	JAZYK XPATH.....	166
11.3.1	<i>Datový model XML dokumentu</i>	166
11.3.2	<i>Výrazy</i>	167
11.3.3	<i>Cesty</i>	168
11.3.3.1	Krok (lokační krok).....	168
11.3.3.2	Typy os.....	168
11.3.3.3	Druhy testů uzlů.....	169
11.3.3.4	Podmínky.....	170
11.3.3.5	Zkrácené vyjádření cesty.....	170
11.3.3.6	Funkce.....	172
11.4	JAZYK XPOINTER.....	172
11.4.1	<i>Únikové sekvence</i>	172
11.4.2	<i>Tvar ukazatelů v XPointer</i>	172
11.4.3	<i>Zobecnění adresovacích možností</i>	173
11.4.3.1	Typy míst bod a rozsah.....	173
12	FOND ELEKTRONICKÝCH DOKUMENTŮ.....	175
12.1	PROPOJOVÁNÍ INFORMAČNÍCH FONDŮ.....	175
12.2	TYPOLOGIE DOKUMENTOVÝCH SYSTÉMŮ.....	176
12.3	CENTRALIZOVANÉ SYSTÉMY S METADATY A WWW ROZHRAŇM.....	177
12.4	CENTRALIZOVANÉ SYSTÉMY S METADATY A DIGITALIZOVANÝMI DOKUMENTY.....	177
12.5	CENTRALIZOVANÉ SYSTÉMY S METADATY A DIGITÁLNÍMI DOKUMENTY.....	179
12.5.1	<i>Postup archivace</i>	179
12.5.2	<i>Uložení dokumentů</i>	180
12.5.3	<i>Přístup do archivu</i>	181
12.5.3.1	Přímý přístup a listování.....	182
12.5.3.2	Vyhledávání v archivu.....	182
13	WWW KNIHOVNÍ KATALOGY A JEJICH VIRTUÁLNÍ ROZŠÍŘENÍ.....	184
13.1	OBEČNĚ.....	184
13.2	PARALELNÍ PŘÍSTUP KE KATALOGŮM S WWW ROZHRAŇM.....	184
13.3	VZOROVÝ PROFESIONÁLNÍ VIRTUÁLNÍ KATALOG.....	186
13.3.1	<i>Koncepční zásady KVK</i>	186
13.3.2	<i>Konstrukce</i>	187
14	DISTRIBUOVANÝ SYSTÉM METAINFOAMCÍ A PLNÝCH TEXTŮ.....	191
14.1	SÍŤOVÁ KNIHOVNA TECHNICKÝCH ZPRÁV Z POČÍTAČOVÉ VĚDY – NCSTRL.....	191
14.1.1	<i>Architektura služeb a protokol</i>	191
14.1.1.1	Architektura služeb.....	191
14.1.1.2	Protokol Dienst.....	192
14.1.2	<i>Model dokumentu</i>	194
14.1.3	<i>Technické zdokonalení systému NCSTRL</i>	195
14.1.3.1	Globální identifikace dokumentů.....	195
14.1.3.2	Zálohovací servery, standardní a závislá místa.....	195

